

УДК 336.662

Турило А.М., Філіппова Л.Д.

НОВИЙ МЕТОД НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Розглядаються існуючі підходи до визначення амортизації та пропонується удосконалений метод розрахунку амортизаційних відрахувань, який дозволяє більш об'єктивно віддзеркалити процес відтворення основних засобів.

The existing approaches to the definition of the concept of amortization are analysed and the improved method of depreciation which allows to reflect the process of restoring the fixed capital is proposed.

У даний час в Україні спостерігається низький рівень використання, відновлення і відтворення основних засобів, що у цілому визначає характер матеріально-технічної бази країни.

Важливою умовою підвищення рівня відтворення основних засобів є вибір науково обгрунтованого методу амортизації. Обрати якийсь метод амортизації дуже складно, тому що занадто багато чинників впливають на амортизаційну політику підприємства. Серед них такі, як: науково-технічний прогрес; політика держави в галузі оподаткування; кредитно-грошова політика; зміни в регулюванні прибутків держави; інфляція та ін.[1].

Труднощі вибору виникають і у тому, що жодний з існуючих методів не враховує моральний знос основних засобів.

У цьому зв'язку проаналізуємо чинні методи нарахування амортизації [2] с позиції урахування відзначених вище чинників.

1. Прямолінійний метод нарахування амортизації.

Суть даного методу міститься у тому, що сума амортизації залежить тільки від терміну використання об'єкта основних засобів, тобто від очікуваного періоду часу, у межах якого буде експлуатуватися даний об'єкт [2]. Розрахунок суми амортизації при цьому методі досить простий, але мають місце такі недоліки, як маніпулювання терміном корисного використання; не враховується моральний знос об'єкта основних засобів; незмінна сума амортизації при зменшенні залишкової вартості об'єкта.

2. Податковий метод нарахування амортизації.

Даний метод базується на урахуванні балансової вартості основних засобів, що розподілені на чотири групи, а норми амортизації встановлені у відсотках до балансової вартості кожної із груп основних засобів.

Податковий метод нарахування амортизації [3] не враховує моральний знос і ліквідаційну вартість об'єкту основних засобів, що призводить до занадто тривалого терміну процесу амортизації, що не відповідає дійсному терміну служби. Також у податковому обліку застосовуються коефіцієнти, використання яких збільшує термін експлуатації основних засобів.

3. Метод зменшення залишкової вартості.

При застосуванні цього методу річна сума амортизації визначається шляхом помноження залишкової вартості об'єкту на початок звітного року та річної норми амортизації [2].

Даний метод є складним і трудомістким, це особливо яскраво виявляється при проведенні переоцінки, модернізації або ремонту основних засобів.

4. Метод прискороного зменшення залишкової вартості основних засобів.

При застосуванні цього методу річна сума амортизації визначається шляхом помноження залишкової вартості об'єкту на початок звітного року або початкової вартості на дату нарахування амортизації і подвоєної річної норми амортизації [2].

Використання даного методу серед інших дозволяє швидше обновляти основні засоби, прискорює процес формування власних фінансових ресурсів, а також скорочує період їх амортизації. Але є і ряд недоліків: сума амортизації в останній рік корисного використання визначається штучно, тобто за умовним залишком; відсутня логічна залежність між розміром морального зносу і розміром нарахованої амортизації; не враховується ліквідаційна вартість об'єкту.

5. Виробничий метод нарахування амортизації.

Сума амортизації за цим методом визначається шляхом множення місячного обсягу продукції (робіт, послуг) на виробничу ставку амортизації [2]. Виробнича ставка амортизації – це сума амортизації, що планується нарахувати на кожну одиницю продукції (робіт, послуг). При нарахуванні амортизації даним методом виникає ряд складностей: не враховуються об'єкти, що можуть виробляти декілька видів продукції, або об'єкти, що не виробляють продукцію (роботи, послуги) зовсім; для багатьох об'єктів основних засобів неможливо розрахувати очікуваний обсяг продукції (робіт, послуг) і підібрати одиниці виміру; місячна сума амортизації не відповідає виконаному обсягу робіт (продукції), тому що цілком залежить від вартості об'єкту, що амортизується; зустрічаються складнощі обліку при модернізації і переоцінці основних засобів.

6. Кумулятивний метод нарахування амортизації.

Сума річної амортизації за даним методом визначається шляхом множення вартості об'єкту, що амортизується, на кумулятивний коефіцієнт [2]. Даному методу властиві такі недоліки: при переоцінці, модернізації або ремонті об'єкта основних засобів сума нарахованої амортизації занадто далека від вартості, що амортизується; не враховується моральний знос об'єкту основних засобів; не враховується залишкова вартість об'єкту основних засобів.

У цілому аналіз існуючих методів нарахування амортизації показує, що вони недосконалі, мають ряд недоліків і не враховують належним чином фактори, відзначені на початку статті.

Враховуючи усе викладене в роботі, авторами, в дискусійному плані, пропонується новий метод нарахування амортизації основних засобів – інтегральний, котрий дозволяє комплексно оцінити вплив ринкового середовища.

Річна сума амортизації за методом, що пропонується, визначається шляхом множення залишкової вартості об'єкта основних засобів, скоригованої на коефіцієнт морального зносу, і норми амортизації.

$$A_{річ} = \frac{OC}{n} \cdot K_n = [OC \cdot K_n] \frac{1}{n} = [OC \cdot K_n] \cdot H_a ,$$

де, $A_{річ}$ – річна сума амортизації;

OC – залишкова вартість об'єкта основних засобів;

K_n – коригувальний коефіцієнт;

n – термін, що залишився до кінця використання об'єкта;

H_a – норма амортизації.

Коригувальний коефіцієнт розраховується у такий спосіб:

$$K_n = \frac{ПС1}{n_1} \div \frac{ПС2}{n_2} ;$$

де K_n – коригувальний коефіцієнт;

$ПС1$ – початкова вартість аналізованого об'єкта основних засобів (відносно якої ведеться розрахунок амортизації);

$ПС2$ – початкова вартість об'єкту нового аналога;

n_1 – кількість років корисного використання аналізованого об'єкта основних засобів;

n_2 – кількість років корисного використання нового аналога.

Розрахунок амортизації за даним методом проводиться до досягнення об'єктом основних засобів його ліквідаційної вартості, яку підприємство визначає самостійно.

Розглянемо розрахунок річної суми амортизації інтегральним методом на умовному прикладі (табл. 1).

Таблиця 1

Розрахунок амортизації інтегральним методом

Назва об'єкта	Початкова вартість об'єкта, грн.	Кількість років корисного використання об'єкта	Початкова вартість нового аналога, грн.	Кількість років корисного використання нового аналога	Ліквідаційна вартість об'єкта, грн.
Комп'ютер Р	4000,00	5	1500,00	3	700,00
Холодильне устаткування	9000,00	12	15000,00	10	1000,00
Вантажний автомобіль	12000,00	10	20000,00	10	1000,00
Легковий автомобіль	10000,00	8	15000,00	8	500,00

Розраховуємо суму амортизації за весь період корисного використання по комп'ютеру і вантажному автомобілю.

Комп'ютер:

Перший рік – 4000 грн./5 років · 1,6 = 1280 грн.;

Другий рік – 2720 грн./4 роки · 1,6 = 1088 грн.;

Третій рік – 1632 грн./3 роки · 1,6 = 870,40 грн.;

Четвертий рік – 761,60 грн./2 роки · 1,6 = 609,28 грн..

Вантажний автомобіль:

Перший рік – 12000 грн./10 років · 0,6 = 720 грн.;

Другий рік – 11280 грн./9 років · 0,6 = 752 грн.;

Третій рік – 10528 грн./8 років · 0,6 = 789,60 грн.;

Четвертий рік – 9738,40 грн./7 років · 0,6 = 834,72 грн.;

П'ятий рік – 8903,68 грн./6 років · 0,6 = 890,36 грн.;

Шостий рік – 8013,32 грн./5 років · 0,6 = 961,60 грн.;

Сьомий рік – 7051,72 грн./4 роки · 0,6 = 1057,76 грн.;

Восьмий рік – 5993,96 грн./3 роки · 0,6 = 1198,80 грн.;

Дев'ятий рік – 4795,16 грн./2 роки · 0,6 = 1438,55 грн.;

Десятий рік – 1438,55 грн./1 рік · 0,6 = 863,13 грн.

Інтегральний метод нарахування амортизації комплексно враховує всі чинники, що впливають на амортизаційну політику підприємства. Він дозволяє підприємству гнучко,

обґрунтовано і своєчасно переглядати термін експлуатації об'єкта основних засобів і його вартість.

Так, якщо по розрахунках коригувальний коефіцієнт більше 1,0 – термін експлуатації об'єкта основних засобів потрібно збільшити, а його вартість зменшити.

Якщо коригувальний коефіцієнт менше 1,0 – термін експлуатації об'єкта основних засобів потрібно зменшити і провести дооцінку вартості.

Якщо ж термін і вартість об'єкта основних засобів не переглядаються підприємством, розрахунок амортизації ведеться до досягнення об'єктом його ліквідаційної вартості і термін корисного використання коректується автоматично.

Отже, розрахунок амортизації даним методом відслідковує слушність вибору терміну корисного використання і враховує моральний знос об'єкту основних засобів і вплив інфляції.

При вибутті, запровадженні в експлуатацію, ремонті об'єктів основних засобів у середині року визначення суми амортизації проводиться з розрахунку місячної суми амортизації, а коригувальний коефіцієнт застосовується той же, що і за рік, оскільки розраховувати його щомісяця недоцільно.

Переоцінка об'єкту основних засобів при інтегральному методі проводиться за даними коригувального коефіцієнту.

Таким чином, аналіз основних засобів, проведений із використанням даного методу нарахування амортизації, дозволяє визначити раціональні шляхи використання, відновлення і відтворення основних засобів.

Література

1. Закон України "О налогообложении прибыли предприятия" № 283/97 от 22.05.97// Баланс. – 1999.– № 17 – С. 26–30.
2. Положение (стандарт) бухгалтерского учета 7 "Основные средства"// Бухгалтерия.– 2001.– № 52/2– С. 43–47.
3. Методическое пособие "Библиотека бухгалтера",– Днепропетровск: ООО "Баланс-клуб", 2000.– № 1– С. 58–62.

*Рекомендовано до публікації д.е.н.,
проф. Нусіновим В.Я. 21.03.03*

*Надійшла до редакції
07.03.03*